

Digitally signed by
Library TUM
Reason: I attest to the
accuracy and integrity
of this document

UNIVERSITATEA TEHNICĂ A MOLDOVEI

*Facultatea Inginerie Economică și Business
Catedra Teorie economică și Marketing*

Veaceslav BÂRDAN

INTEGRARE ECONOMICĂ ȘI ECONOMIE EUROPEANĂ

Note de curs

**Chișinău
Editura „Tehnica-UTM”
2014**

CZU 339.923:061.1EU(075.8)

B 32

Lucrarea a fost discutată și recomandată pentru editare la ședința Catedrei Teorie economică și Marketing, proces verbal № 11 din 03.07.2014, și la ședința Consiliului Facultății Inginerie Economică și Business.

Recenzenți: prof. univ., dr. hab. **Petru ROȘCA**, Catedra Business și Administrare, REI și Turism, Universitatea Liberă Internațională din Moldova
prof. univ., dr. hab. **Alexandru GRIBINCEA**, Catedra Economie, Marketing și Turism, Universitatea de Stat din Moldova

Redactare și stilizare: **Jana CIOLPAN**

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

Bârdan, Veaceslav

Integrare economică și economie europeană: (Note de curs) / Veaceslav Bârdan; Univ. Tehn. a Moldovei, Fac. Inginerie Economică și Business, Catedra Teorie econ. și Marketing. – Chișinău: Tehnica-UTM, 2014. – 359 p.

Bibliogr.: 347 (tit.49)

50 ex.

ISBN 978-9975-45-333-2.

339.923:061.1EU(075.8)

B 32

ISBN 978-9975-45-333-2.

© UTM, 2014

CUPRINS

PREFAȚĂ	5
INTRODUCERE	5
ABREVIERI	7
CAPITOLUL 1. FENOMENUL INTEGRĂRII ECONOMICE INTERNAȚIONALE ...	8
1.1. Concepte cu privire la integrarea economică internațională	8
1.2. Premisele integrării economice internaționale	10
1.3. Factorii determinanți și etapele procesului integraționist	11
1.4. Forme ale integrării economice	13
1.5. Consecințe ale integrării economice internaționale	21
CAPITOLUL 2. ORGANIZAȚII INTEGRAȚIONISTE INTERNAȚIONALE	25
2.1. Definierea formațiunilor integraționiste	25
2.2. Principiile de apreciere a integrării	26
2.3. Organizații integraționiste de pe continentul european	27
2.4. Organizații integraționiste de pe continentul african	32
2.5. Organizații integraționiste de pe continentul american	35
2.6. Organizații integraționiste de pe continentul asiatic	39
CAPITOLUL 3. APARIȚIA ȘI EXTINDEREA UNIUNII EUROPENE	47
3.1. Ideea de unitate europeană în istorie	47
3.2. Contextul istoric al debutului negocierilor de creare a Comunității Europene	50
3.3. Evoluția ideii de Uniune Europeană în perioada interbelică	51
3.4. Ideea de Uniune Europeană în perioada postbelică	52
3.5. Apariția Uniunii Europene	59
3.6. Extinderea Uniunii Europene	64
3.7. Erori, dificultăți și nereușite în cadrul procesului de integrare	67
CAPITOLUL 4. TRATATELE DE CONSTITUIRE A UNIUNII EUROPENE	68
4.1. Tratatul de la Paris	69
4.2. Tratatul de la Roma	71
4.3. Actul Unic European	74
4.4. Tratatul de la Maastricht	77
4.5. Tratatul de la Amsterdam	80
4.6. Tratatul de la Nisa	85
4.7. Tratatul de la Lisabona	88
CAPITOLUL 5. SISTEMUL INSTITUȚIONAL AL UNIUNII EUROPENE	94
5.1. Consiliul European	95
5.2. Parlamentul European	98
5.3. Comisia Europeană	103
5.4. Consiliul Uniunii Europene	108
5.5. Curtea Europeană de Justiție	116
5.6. Curtea Europeană de Conturi	121
5.7. Avocatul Poporului (Ombudsmanul European)	124
5.8. Comitetul Economic și Social European	125
5.9. Comitetul Regiunilor	126
5.10. Banca Centrală Europeană	128
5.11. Banca Europeană de Investiții	130
5.12. Fondul European de Investiții	132

CAPITOLUL 6. POLITICILE UNIUNII EUROPENE	133
6.1. Politica agricolă comună (PAC)	136
6.2. Politica monetară	162
6.3. Politica socială	183
6.4. Politica industrială comunitară	208
6.5. Politica comunitară în domeniul concurenței	234
6.6. Politica comercială comunitară (PCC)	247
6.7. Politica comună de transport a Uniunii Europene	269
6.8. Politica de mediu a Uniunii Europene	289
6.9. Politica de coeziune economică și socială în Uniunea Europeană	299
CAPITOLUL 7. LOCUL ȘI ROLUL UE ÎN ECONOMIA MONDIALĂ	316
7.1. Particularități ale poziției politico-geografice și fizico-geografice	316
7.2. Caracteristica economică a statelor Uniunii Europene	137
7.3. Aspecte demografice și ale ocupării forței de muncă	138
7.4. Comerțul și investițiile în UE	320
7.5. Agricultură UE în raport cu restul statelor lumii	325
7.6. Energetica și mediul înconjurător	326
CAPITOLUL 8. RELAȚIILE REPUBLICII MOLDOVA CU UNIUNEA EUROPEANĂ	327
8.1. Relațiile politice dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană	327
8.2. Colaborarea economică dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană	329
8.3. Perspectivele de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană	331
BIBLIOGRAFIE	333
ANEXE	335

PREFAȚĂ

Integrarea europeană reprezintă prerogativa dezvoltării și șansa istorică de stabilire a Republicii Moldova și sub alt aspect decât cel geografic în familia popoarelor europene.

Integrare economică și economie europeană este un suport informațional destinat studenților de la specialitățile economice și ingineresti din cadrul Universității Tehnice a Moldovei, care audiază acest curs - parte componentă de orientare socio-umanistică, propus în regim de opțiune, conform prevederilor Planului-cadru pentru studii superioare (ciclul I, ciclul II, studii integrate), aprobat prin ordinul Ministerului Educației nr. 455 din 03.06.2011.

Lucrarea este concepută și elaborată pentru a oferi studenților informația necesară la temele din curriculum-ul disciplinei date. Accentele prioritare se pun pe punctarea și explicarea aspectelor teoretice fundamentale privind fenomenul integraționist, a factorilor declanșatori și a condițiilor ce trebuie întrunite de către statul pretendent la integrarea într-o anumite formațiune.

Familiarizarea studenților cu grupurile integraționiste de pe alte continente urmărește conștientizarea avantajelor de care poate beneficia Republica Moldova de pe urma aderării la Uniunea Europeană și excluderea speculațiilor de ordin politic la acest capitol.

Complexitatea constitutivă și funcțională a structurii suprastatale Uniunea Europeană, aspecte ale legislației europene, procesul decizional, mecanismele de implementare și control, politicile sectoriale sunt subiecte a căror cunoaștere va permite comprehensiunea funcțiilor și rolului fiecărui component din structura instituțională a UE.

Autorul a selectat, prelucrat și sintetizat un bogat set de informații pe care le oferă atât destinatarilor imediați ai notelor de curs, precum și tuturor celor interesați de fenomenul integrării economice.

Totodată, autorul se va considera onorat aflând că tot mai mulți beneficiari vor considera lucrarea de față un instrument util în cunoașterea fenomenului integraționist în general și a integrării economice europene în special.

Toate sugestiile și observațiile, în scopul perfecționării edițiilor ulterioare, care vor reflecta mai detaliat relațiile economice Republica Moldova – Uniunea Europeană, sunt binevenite.

Autorul

INTRODUCERE

Economiile naționale deja de mult timp sunt parte componentă a unui sistem dinamic al economiei mondiale. Este cunoscut faptul că pe cât o țară se încadrează mai activ în sistemul de relații economice internaționale, pe atât mai sigur este cursul de interacțiune cu restul lumii și pe atât mai înalt este nivelul bunăstării societății și a cetățenilor ei.

Dezvoltarea proceselor integraționiste este una din caracteristicile de bază ale economiei mondiale contemporane. Integrarea economică permite țărilor de a folosi mai rațional resursele de materii prime, combustibili și a resurselor de muncă, precum și de a îmbunătăți diviziunea teritorială a muncii. Colaborarea economică simplă se bazează, în special, pe comerț, pe când integrarea economică se evidențiază printr-o aprofundare a tuturor relațiilor și concreșterea proceselor de producție în diferite țări. În ultimul timp, formațiunile integraționiste au devenit un element indispensabil al relațiilor dintre diferite state ale lumii. Procesele integraționiste se manifestă în mod diferit în dependență de condițiile social-economice de dezvoltare a unor sau altor grupe de state. Această problemă este foarte actuală, în special acum, când majoritatea statelor lumii se asociază în diferite uniuni economice, politice și de altă natură, cu scopul de susținere și dezvoltare reciproc avantajoasă.

Prin noțiunea de *integrare economică* se are în vedere cea mai avansată formă de internaționalizare, când interdependența economică în ascensiune a două sau a câtorva state trece la etapa de concreștere a piețelor naționale de bunuri, servicii, capitaluri și forței de muncă și de formare a unui spațiu comercial unic, cu un sistem valutar-financiar unic, cu un sistem de drept practic unic și cu o coordonare a politicii economice interne și externe a statelor respective.

Există interdependențe și deosebiri între integrarea economică internațională și procesul de globalizare. Dacă globalizarea reprezintă o calitate nouă a internaționalizării la etapa marginală de dezvoltare în plan orizontal, atunci integrarea reprezintă cea mai avansată etapă de dezvoltare pe verticală, în profunzime.

Apariția noilor formațiuni integraționiste este dictată de motive strategice de ordin economic, politic și geografic. Formarea strategică a acestor organizații este îndreptată spre stabilirea noilor forme de colaborare în contradicție cu posibilele dispute comerciale; din punct de vedere economic au menirea de a îmbunătăți bunăstarea materială a populației, ceea ce solicită promovarea unor măsuri adecvate – apariția pieții comune, reducerea costurilor de producție, creșterea investițiilor de capital străin, restructurarea economiei; motivațiile de ordin geografic reies din extinderea relațiilor economico-investiționale între țările vecine.

Deși Jean Monnet ar fi dorit ca Europa să înceapă printr-o construcție culturală (mentalități, atitudini, instituții și valori convergente), integrarea europeană s-a realizat de la început ca un proiect economic. Spre deosebire de modelele și programele anterioare, care puneau pe primul plan aspectele politice și culturale, Europa a devenit un proiect realist doar în momentul în care a fost fondată pe ideea pieței libere, iar cele patru etape parcurse până în prezent (CECO, CEE, Piața Comună și Uniunea Europeană) reprezintă, de fapt, tot atâtea faze ale integrării economice.

BIBLIOGRAFIE

1. Anghel M. Ion, Personalitatea juridica și competentele Comunităților Europene / Uniunii Europene, București, Lumina Lex, 2007.
2. Bache Ian, George Stephen, Politica în Uniunea Europeană, Chișinău, Epigraf SRL, 2009.
3. Bădescu Ilie (coord.), Geopolitica integrării europene, București, Editura Universității din București, 2003.
4. Baluta Oana, Balan Cătălin, Justiție și Afaceri Interne, București, Tritonic, 2007.
5. Bărbulescu Iordan Gheorghe ș. a., Tratatul de la Lisabona. Implicații asupra instituțiilor și politicilor românești, Institutul European din România, Studii de strategie și politici – SPOS 2010.
6. Bărbulescu Iordan Gheorghe, Politicile extinderii, București, Tritonic, 2007.
7. Bărbulescu Iordan Gheorghe, Sistemul instituțional, București, Tritonic, 2007.
8. Bărbulescu Iordan Gheorghe, UE de la economic la politic, București, Tritonic, 2005.
9. Bărbulescu Iordan Gheorghe, UE de la național la federal, București, Tritonic, 2005.
10. Bărbulescu Iordan Gheorghe, De la Comunitățile Europene la Uniunea Europeană, București, TREI, 2001.
11. Bologa Gabriela, Uniunea Economică și Monetară, Oradea, Editura Universității AGORA, 2009.
12. Burgenmeier Beat, Politiques économiques du développement durable, Editions De Boeck Universite, Bruxelles, 2008.
13. Dandiș Nicolae, Extinderea și politica de vecinătate a Uniunii Europene, Chișinău, Bons Offices, 2008.
14. Diaconescu Mirela, Economie Europeană, București, Uranus, 2004.
15. Drăgan Gabriela, Orban Leonard, Pascariu Gabriela-Carmen, Politica de coeziune a Uniunii Europene, București, Editura Universitară, 2013.
16. Gonciarz Andre et al., Legislația și politicile în domeniul comerțului. Pregătirea și negocierea unui acord de liber schimb aprofundat și cuprinzător dintre Republica Moldova și UE, Chișinău, Policolor, 2011.
17. Green Alan, Politica agricolă în Europa, Chișinău, ARC, 2009.
18. Gribincea A., Percinscaia N., Integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană: unele direcții de convergență, Chișinău, 2011.
19. Idu Nicolae, Costuri și beneficii ale aderării la Uniunea Europeană pentru țările candidate din Europa Centrală și de Est, Institutul European din România, București, 2001.
20. Landais Bernard, Leçons de politique monétaire, Editions De Boeck Universite, Bruxelles, 2008.
21. Manolache Octavian, Drept comunitar. Cele patru libertăți fundamentale. Politici comunitare, București, All Beck, 1999.
22. Miron D., Drăgan G., Păun L., Economia Integrării Europene, București, Editura ASE, 2002.
23. Molle Willem, Economia integrării europene: teorie, practică, politici, Chișinău, Editura Epigraf SRL, 2009.
24. Nedelcu Mioara, Construcția Europeană. Procese și Etape, Iași, Moldova, 2008.
25. Niculescu Aura, Fundamentarea și coordonarea politicilor economice în Uniunea Europeană. București, 2006.
26. Paul De Grauwe, Economia uniunii monetare, Chișinău, Cartier, 2009.
27. Păun Cristian, Economia Integrării Europene, București, Editura Universității Hyperion, 2010.
28. Pinder John, Uniunea Europeană: foarte scurtă introducere, București, Editura BIC ALL, 2005.
29. Prisecaru Petre, Politici comune ale UE, București, Editura Economică, 2004.
30. Prisecaru Petre, Teoria integrării economice europene, București, Sylvi, 2001.
31. Roșca Petru, Relații economice internaționale, Chișinău, ULIM, 2005.
32. Suciu Dumitru, Evoluția ideii de Europă unită, București, Historia, 2007.
33. Wallace Helen, Wallace William, Procesul politic în Uniunea Europeană, București, Arc, 2004.

34. Volintiru Clara, Ghidul politicilor Uniunii Europene, Politica monetară, București, 2012.
35. Барыгин И. Н., Международное регионоведение, Санкт Петербург, Питер, 2009.
36. Бордачев Т. В., Пределы Европеизации, Москва, Издательство ГУ-ВШЭ, 2007.
37. Буторина О. В., Европейская интеграция, Москва, Деловая литература, 2011.
38. Буторина О. В., Борко Ю. А., Иванова И. Д., Европейский союз, Москва, Деловая литература, 2003.
39. Европейский Союз: факты и комментарии (ежеквартальный сборник, выпускаемый институтом Европы РАН и Ассоциацией европейских исследований).
40. Книга А. С., Пархаев В. Н., Европейская интеграция, Барнаул, Издательство АлтГТУ, 2004.
41. Костюнина Г. М., Интеграционные процессы в западном полушарии, Москва, МГИМО-Университет, 2013.
42. Шемятенков В. Г., Европейская интеграция, Москва, Международные отношения, 2003.
43. Щенин Р. К., Экономика Европейского союза, Москва, КНОРУС, 2012.
44. <http://europa.eu>
45. <http://www.consilium.europa.eu>
46. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ>
47. [http://cse.uaic.ro/suporturi de curs.htm](http://cse.uaic.ro/suporturi_de_curs.htm)
48. <http://www.statistica.md>
49. <http://data.worldbank.org>